

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

STUDY

You have Downloaded, yet Another Great Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

SA EXAM
PAPERS

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KEREITE YA 12

SESOTHO PUO YA LAPENG (HL)

PAMPIRI YA 3 (P3)

PUDUNGWANA 2012

MATSHWAO: 100

NAKO: dihora tse 2½

Pampiri ena e na le maqephe a 7.

DITAELO HO MOHLAHLAHOBUWA

1. Pampiri ena e arotswe DIKAROLO tse THARO, e leng:

KAROLO YA A:	Moqoqo	(50)
KAROLO YA B:	Ditema tsa kgokahano tse telele	(30)
KAROLO YA C:	Ditema tsa kgokahano tse kgutshwane	(20)

2. Bala ditaelo TSOHLE ka hloko.
3. Araba potso e le NNGWE karolong e nngwe le e nngwe.
4. Qala karolo E NNGWE le E NNGWE leqepheng le LETJHA.
5. O tlameha ho etsa moralo wa tema eo o e ngolang (ka ho iketsetsa mmapa wa monahano kapa daekramo/tjhate e bontshang tatellano ya mehopollo kapa ho etsa feela lenane la dintlha tseo o tlang ho ngola ka tsona). Ha o qeta, lekola botjha mosebetsi wa hao ka ho o bala hape, ho o nahanisisa, ho o hlaola diphoso, le ho nehelana ka sehlahiswa se phethetsweng. Moralo o etswe ditemeng tsohle. Sebedisa pensele ho lokisa diphaso. O tla abelwa matshwao bakeng sa ho ela mehato ena hloko.
6. Meralo yohle e totobatswe hantle hore ke meralo, pele ho hlahiswa tema e ngolwang.
7. O eletswa ho sebedisa nako ka mokgwa ona:
Metsotso e 80 ho araba KAROLO YA A
Metsotso e 40 ho araba KAROLO YA B
Metsotso e 30 ho araba KAROLO YA C
8. Nomora dikarabo tsa hao feela jwalo ka ha dipotso di nomorilwe pampiring ya dipotso.
9. Ngola sehlooho se loketseng tema eo o ikgethelang yona.
ELA HLOKO: Sehlooho se se ke sa balellwa e le karolo ya palo ya mantswe.
10. Ngola ka mongolo o makgethe o balehang.

KAROLO YA A: MOQOQO**POTSO YA 1**

Kgetha sehlooho SE LE SENG, mme o ngole moqoqo wa bolelele ba mantswe a 400 ho isa ho a 450. Hopola ho etsa moralo wa tema ya hao, mme o boele o lekole mosebetsi wa hao botjha ho hlaola diphoso.

1.1 O ne o le moketjaneng o ikgethileng. Ngola moqoqo ka sehlooho sena:

Leo letsatsi nke ke ka le lebala le kgale!

[50]

1.2 Bangodi ba bangata ba dibuka, dibini le dibapadi tsa difilimi ba iphumana ba sa une molemo ka mesebetsi ena ya bona ya bonono. Ngola moqoqo ka sehlooho sena:

Mathata a bakwang ke kgatiso e seng molaong ya dibuka, di-CD le di-DVD.

[50]

1.3 Ke takatso ya hao hore ka le leng la matsatsi o be kgalala lekaleng le itseng. Ngola moqoqo ka ho qetella sehlooho se latelang, mme o bolele hore o batla ho ba kgalala ya eng.

Ha nka ba kgalala...

[50]

1.4 Hangata matsatsing ana a kajeno maeto a nkuwang ke dikolo a qetella a se a fetohile maswabi le masisapelo ka baka la dikotsi tse etsahalang mebileng. Kgetha lehlakore mme o ngole moqoqo ka sehlooho sena:

Maeto a dikolo a lokela ho ntshetswa pele.

kapa

Maeto a dikolo a lokela ho fediswa.

[50]

1.5 Matsatsing a kajeno maemo a lehodimo a se a fetohile ka mokgwa o makatsang ka baka la tshilafatso ya moya. Ngola moqoqo ka sehlooho sena:

Mathata a bakwang ke tshilafatso ya moya le kamoo tshilafatso ya moya e ka qojwang kateng.

[50]

1.6 Tshebediso ya selefouno e se e jele setsi haholo hara baithuti. Ngola moqoqo ka sehlooho sena:

Selefouno e na le molemo ho baithuti ebile ka lehlakoreng le leng, tsa yona di bosula.

[50]

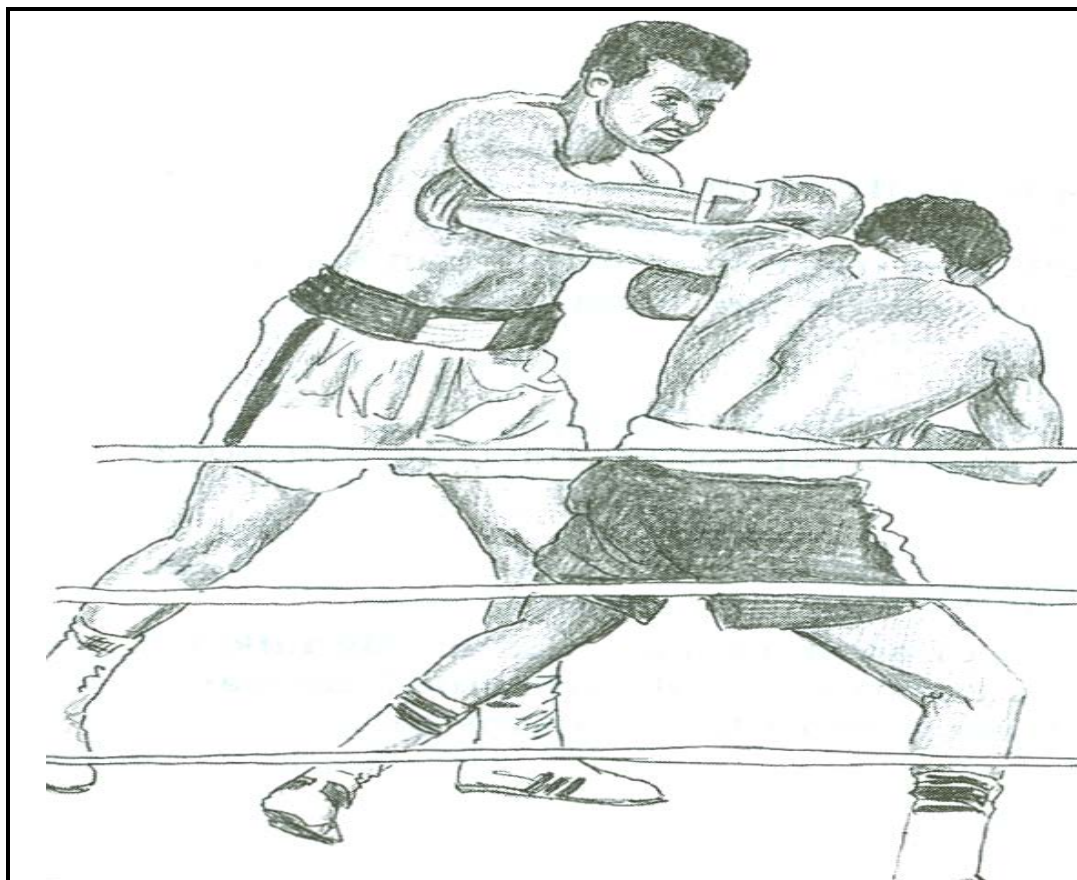
- 1.7 Boha setshwantsho sena se ka tlase, e be o ngola moqoqo o itshetlehileng mohopolong wa sehlooho o qholotswang/hlahiswang ke setshwantsho sena maikutlong a hao. Iqapele sehlooho sa hao.

[Setshwantsho se qotsitse bukeng ya *Sesotho sa Nnete*, Kereite ya 9; Phuroe le ba bang; 2006: 52]

[50]

- 1.8 Boha setshwantsho sena se ka tlase, e be o ngola moqoqo o itshetlehileng mohopolong wa sehlooho o qholotswang/hlahiswang ke setshwantsho sena maikutlong a hao. Iqapele sehlooho sa hao.

[Setshwantsho se qotsitswe bukeng ya *Advance with English*; 2002:129]

[50]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A:

50

KAROLO YA B: DITEMA TSA KGOKAHANO TSE TELELE**POTSO YA 2**

Kgetha mme o ngole tema E LE NNGWE ya bolelele ba mantswe a 180 ho isa ho a 200 (dikahare feela). Hopola ho etsa moralo wa tema ya hao, mme o boele o lekole mosebetsi wa hao botjha ho hlaola diphoso.

- 2.1 Motswalle wa hao eo le hotseng le ho kena sekolo mmoho, o hlokahetse. Ngola **obitjhuari** ya hae. [30]
- 2.2 Sekolo sa lona se ne se nkile leeto la thuto, empa ka bomadimabe boholo ba baithuti bo ile ba lahlehelwa ke diphahlo tsa bona. Ngola **raporoto** eo ho yona o tlalehang ka ketsahalo ena. [30]
- 2.3 Letsatsi le leng le le leng ka dinako tse itseng mmasepala wa motseng wa heno o kwala phephelo ya metsi, mme sena se sitisa tsamaiso e ntle ya dikgwerekgwere. Ngolla ramotse **lengolo** o tletlebe ka taba ena. [30]
- 2.4 O kopilwe ke baphatlalatsi ba dibuka ho bala buka e itseng, mme ha o qeta o ngole boikgopotso ba yona. Ngola **tsa boikgopotso** moo o hlahisang maikutlo a akaretsang ka sengolwa sena. [30]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 30

KAROLO YA C: DITEMA TSA KGOKAHANO TSE KGUTSHWANE**POTSO YA 3**

Kgetha mme o ngole tema E LE NNGWE ya bolelele ba mantswe a 100 ho isa ho a 120. Hopola ho etsa moralo wa tema ya hao, mme o boele o lekole mosebetsi wa hao botjha ho hlaola diphoso.

- 3.1 O matsatsing a phomolo, mme o etetse e nngwe ya ditoropo tse kgolo tsa Afrika Borwa. Ngolla motswalle wa hao **posekarete** o mo hlalositse ka sebaka seo o leng ho sona le tsa teng. [20]
- 3.2 Ho tlo bulwa lebenkele le letjha le leholo tikolohong ya heno. Mohla le bulwang thepa yohle e tla be e fumanaha ka theko e tlase haholo. Ngolla motswalle wa hao **ditshupiso** tsa ho fihla lebenkeleng leo. [20]
- 3.3 Sekolong sa lona ho sa tswa bulwa laeaborari, mme baithuti ba bangata ha ba na tsebo ka ho ba teng ha yona. Ngola **pampitshana ya tlhahisoleseding** e ba tsebisang ka boteng ba laeaborari ena. [20]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 20
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 100